

Uticaj ESG principa na savremenu poslovnu strategiju

Milica Mišković

SU-OSNIVAČICA I RUKOVODEĆA PARTNERKA
ESG KNOWLEDGE HUB

U ovom izdanju našeg ESG Chat-a, istražujemo sve veći značaj ESG principa u poslovanju, sa posebnim osvrtom na značaj njihovog integrisanja u poslovne strategije, govorimo o globalnim trendovima i izazovima sa kojima se kompanije suočavaju u usklađivanju sa novim standardima.

Možete li nam reći nešto više o vašem profesionalnom putu i šta vas je inspirisalo da osnujete ESG Knowledge Hub? Koji su ključni ciljevi i misija ESG Knowledge Hub?

ESG Knowledge Hub nastao je sa namerom da donese jednu novu vrednost i drugačiji pristup u razumevanju i pristupu faktorima životne sredine, socijalnim i upravljačkim pitanjima, i njihovoj interakciji sa biznis modelima i strategijama.

Što se tiče mog profesionalnog puta, nakon diplomiranja na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, imala sam sreću da otkrijem koncept društveno odgovornog poslovanja (CSR), koji je spojio moju strast prema biznisu sa ličnim afinitetima. Kroz rad sa vodećim kompanijama u Srbiji okupljenim u Forumu za odgovorno poslovanje imala sam priliku da učestvujem, iniciram i sprovodim mnoge, za to vreme, pionirske inicijative.

Mogla bih reći da se ključni trenutak u mom profesionalnom putu desio 2012. godine tokom pilot projekta "CSR sertifikacija", gde sam učestvovala u kreiranju i testiranju metodologije. Ovo iskustvo vodilo je ka drugim inicijativama, poput rada na uvođenju prvih upitnika za izveštavanje o održivosti, kao i prvom pokušaju uvođenja nacionalnog rejtinga za održivost kod nas, CSR indeksa, 2016. godine.

Kroz saradnju sa brojnim partnerima svih ovih godina, stekla sam dragoceno iskustvo i uvide u brojne društvene izazove, a kroz mreže kao što su CSR Europe, EASP i ESG Integrisani program Međunarodne finansijske korporacije (IFC) i veliki prostor za lični rast i razvoj.

Osetila sam da je vreme da je vreme da ono što me inspiriše i ispunjava dobije neki novi oblik i formu, i tako su nastali prvi projekti pod brendom ESG Knowledge Hub-a koje sam pokrenula sa sjajnom stručnjakinjom za održivost, Svetlanom Damnjanović i uz podršku naše matične kuće, Smart kolektiva, za koju nas obe veže dugogodišnji rad.

“ ESG Knowledge Hub nastao je sa namerom da donese jednu novu vrednost i drugačiji pristup u razumevanju i pristupu faktorima ESG i njihovoj interakciji sa biznis modelima i strategijama. ”

Kako ESG Knowledge Hub pomaže kompanijama da integrišu ESG principe u svoje poslovne modele?

ESG Knowledge HUB osnažuje profesionalce u kompanijama kroz različite formate obuka, podržava kompanije u donošenju strategija održivosti, proceni partnera u lancu vrednosti i standardizovanom izveštavanju o održivosti.

Pored toga, pokazalo se da su obuke zaista potrebne, jer smo u ovoj godini realizovali preko 10 različitih treninga, i otvorenih, i internih. Posebno smo ponosne na programe koji pored obuka uključuju i našu mentorsku podršku – kao što su bila dva ciklusa ESG Practitioner programa u saradnji sa UNDP i RAS-om. Trenutno je otvoren program za unapređenje rodne ravnopravnosti kroz prizmu ESG, a koji sprovodimo u saradnji sa GIZ-om.

Posebno mi je važno i to što smo napravili iskorake u pogledu novih tržišta i pomagali kompanijama sa sedištem u EU u prelasku na izveštavanje u skladu sa Evropskim standardima za izveštavanje o korporativnoj održivosti (ESRS), i savetovali Ministarstvo za ekonomski razvoj i digitalizaciju Republike Moldavije.

Kako procenjujete trenutnu situaciju u oblasti ESG na globalnom nivou?

Mogli bismo reći da je pitanje ESG-a razvojno i transformativno, pa shodno tome delom i političko, jer utiče na promenu pravila igre koja će, globalno, s jedne strane stvoriti neke nove “zvezde”, a s druge, nove “gubitnike” i na nivou kompanija, i na nivou država. U tom smislu, možemo da govorimo o dva dijametralno suprotna konteksta, kao što su onaj u EU i u SAD. U EU imamo napore da se kroz ubrzanu regulaciju reše neke od anomalija tržišta koje su dovele do zanemarivanja negativnih uticaja ekonomskih aktivnosti na životnu sredinu i društvo, i da se utiče na promenu obrazaca ponašanja. EU je tako pokrenula lančanu reakciju koja utiče i na sva povezana tržišta, i koja je za naš kontekst vrlo relevantna.

Situacija u Americi je drugačija - tamo imamo u neku ruku dvosmislene poruke ka kompanijama. Na primer, dok u isto vreme, Američka komisija za hartije od vrednosti donosi regulativu koja zahteva objavljivanje informacija o GHG emisijama, klimatskim rizicima i tranzicionim planovima, na nivou pojedinih saveznih država donose se tzv. anti-ESG propisi kojima se zabranjuje pozitivna diskriminacija na osnovu ESG kriterijuma pri investiranju. Kada tome pridodamo i trenutnu situaciju u drugim velikim svetskim ekonomijama, situacija postaje još komplikovanija.

Veliko civilizacijsko dostignuće desilo se kada se svet na neki način ujedio usvajanjem Ciljeva održivog razvoja i Pariskog sporazuma 2015. godine. Nažalost, geopolitički rizici, koji su prepoznati i u izveštaju Svetskog ekonomskog foruma, kao veoma zastupljeni, mogu da ponište sve napore koji su do sada učinjeni.

Ipak, ukoliko bi trebalo da izdvojimo bar jednu oblast oko koje postoji neka vrsta koncenzusa globalno – onda je to izveštavanje o održivosti. Ono oko čega još uvek ne postoji konsensus na nivou obaveznog izveštavanja koje uvode brojne države širom sveta je da li se izveštava samo o rizicima održivosti koji mogu da naruše ekonomsku vrednost neke kompanije ili i o uticajima koje ta kompanija ima na društvo i životnu sredinu. EU je obe perspektive uključila u svoje standarde, dok su se zemlje poput UK, Japana, Brazila, Singapura odlučile za drugi pristup. Globalno, GRI je i dalje najzastupljeniji dobrovoljni standard za izveštavanje o održivosti koji se pre svega, fokusira na uticaje.

Kako vidite razvoj ESG kod nas? U kojoj meri su se pristup ESG principima promenio poslednjih godina?

Kada sam započela karijeru u održivosti, dokumenti poput OECD Smernica za multinacionalna preduzeća i UN Rukovodećih načela za biznis i ljudska prava već su postavili temelje današnjih EU propisa, a primena GRI metodologije za izveštavanje bila je na svojim začetcima u Srbiji.

U poslednjih nekoliko godina, promenio se kontekst i razumevanje ESG faktora u poslovnoj javnosti. Sada je mnogo jasnije da ESG može pozitivno uticati na poslovanje kroz iskorišćavanje prilika, ili pak, negativno kroz razne rizike koji su najopasniji ukoliko ostanu neprimećeni i ukoliko se njima ne upravlja.

Za jedan deo poslovne javnosti još uvek je potrebno objašnjavati zašto, ali je interesantno da se sada dešava prelazak na novi fokus koji podrazumeva - šta konkretno i kako.

“ Za jedan deo poslovne javnosti još uvek je potrebno objašnjavati zašto, ali je interesantno da se sada dešava prelazak na novi fokus koji podrazumeva - šta konkretno i kako. ”

Što se tiče razvoja ESG-a kod nas, iako ima mnogo stručnjaka i događaja, po mom mišljenju, dalji napredak zavisi od toga koliko će on biti podržan sistemski, i da li će naći mesto u javnim politikama. Ovo iz razloga, jer dobrovoljna primena u poslednjih desetak godina koliko se ovom temom bavim nije dala zadovoljavajuće rezultate – a budući da druge zemlje donose regulativu, koja ili podstiče ili ograničava neke prakse, mora se obezbediti podrška i zaštita sopstvenoj privredi i tržištu. To ne znači samo opteretiti privredu novim zahtevima, već pravovremeno ukazati na pravac razvoja – jer mnoge promene neće biti moguće sprovesti u kratkom roku, i to je naročito značajno za preduzeća koja sada ulaze u nove investicione cikluse.

Verujem da postoji izražena potreba za transparentnim i jasnim kriterijumima šta se smatra održivom ekonomskom aktivnošću i celokupna regulatorna infrastruktura to treba da podrži. Popularnost ove teme, nosi sa sobom nažalost, i veliku zamku da se sve svede na manipulativni marketing, opasnost od parcijalnog pristupa, da se neki od kriterijuma favorizuju, a da se po drugim čini teško nadoknadiva ili nenadoknadiva šteta, kao i da se i dalje mnoge teme „guraju pod tepih“.

“ ESG zahteva multidisciplinarnan, holistički i pre svega, strateški pristup – i to jeste izazov za mnoge kompanije. ”

Koji su najveći izazovi sa kojima se kompanije suočavaju prilikom implementacije ESG principa kod nas?

ESG zahteva multidisciplinarnan, holistički i pre svega, strateški pristup – i to jeste izazov za mnoge kompanije. ESG se odnosi na celokupno poslovanje, i u tom smislu potrebno je sagledati širu sliku i međuzavisnosti. Mnoge kompanije imaju dobre prakse u okviru određenih funkcija, ali su one u međusobnom raskoraku - dobro upravljanje je tu da obezbedi sponu.

Izazovi mogu biti brojni, počevši od različitog razumevanja koji ESG faktori su bitni za konkretnu kompaniju, jer ne postoje univerzalna rešenja i svaka kompanija je po nečemu specifična kako zbog interne organizacije, tako i po kontekstu u kome posluje.

Potom, tu su i organizacioni izazovi – jer to podrazumeva dodavanje nekih novih nadležnosti postojećim, uvođenje nekih novih pozicija, što opet dovodi do toga da treba osigurati da su odgovarajuća znanja prisutna, proceniti za koju potrebu je potrebna podrška eksternih konsultanata i sl. Za jedan broj kompanija izazov je i upravljanje različitim podacima, evidencijama koje se vode interno, ili u skladu sa nekom od zakonskih obaveza, a koje nisu usklađene metodološki sa onim što je potrebno za postavku i izračunavanje određenih ESG metrika i sl.

Jačanje internih kapaciteta u svakom smislu i na svim nivoima je jedino dugoročno održivo, i mnoge funkcije i nivoi menadžmenta imaju svoje značajno mesto i prostor da daju doprinos.

Kako vidite budućnost ESG standarda i propisa u narednih pet do deset godina?

Kao prekretnicu zaista vidim donošenje propisa EU koji su sada trasirali budući put razvoja u brojnim oblastima, od finansija do cirkularne ekonomije. U narednim godinama imaćemo priliku da vidimo efekte i da svi zajedno još mnogo učimo na sopstvenom iskustvu.

Generalno, budućnost ESG-a ide ka dubljoj integraciji održivosti u korporativne strategije i donošenje odluka, sa znatno jasnijim i usklađenijim zahtevima.

Koje su najvažnije metrike koje kompanije treba da prate kako bi osigurale uspešnost svojih ESG inicijativa?

Metrike su u funkciji održivosti onda kada su vezane za konkretne ciljeve i konkretne akcije koje dovode do ispunjenja tih ciljeva. To zvuči logično, ali do sada je neretko bio slučaj da imamo merenje samo radi merenja, i da ti podaci suštinski ničemu ne služe. To se srećom, takođe, polako menja, jer se i menadžerski bonusi vezuju za ostvarenje nekih od ovih ciljeva, a planiranje se usmerava ka dugoročnijim horizontima.

Postoji još jedan bitan faktor koji osigurava uspešnost, a koji je teško uhvatiti i izmeriti, ali se itekako oseti – a to je korporativna kultura. Bez kulture koja podržava etičko ponašanje, odgovornost i dugoročnu održivost, ESG inicijative mogu postati neuspešne.

Ali da ne ostane ovo pitanje bez odgovora, konkretno, neizostavna metrika u današnjem kontekstu je proračun GHG emisija kao zajednički sadržalac za sve aktivnosti kompanije jer predstavlja osnovu za razvijanje tranzicionih planova i klimatskih strategija.

Pored toga, i prema dosadašnjoj praksi, kompanije najčešće prate i izveštavaju o potrošnji energije po vrsti izvora (obnovljivi/neobnovljivi), količinama generisanog opasnog i neopasnog otpada, kod proizvodnih kompanija su najčešće prisutne i metrike koje se odnose na zagađenje vazduha, otpadne vode, potrošnju vode, korišćenje resursa i uticaja na biodiverzitet.

“Bez kulture koja podržava etičko ponašanje, odgovornost i dugoročnu održivost, ESG inicijative mogu postati neuspešne.”

U vezi zaposlenih, što je takođe najčešće za većinu kompanija, na primer, prate se starosna struktura, stopa zadržavanja zaposlenih, prosečna zarada, raspon zarada na najmanje i najviše plaćenim pozicijama, broj povreda na radu, broj izgubljenih radnih dana zbog povreda, stopa povratka sa porodiljskog odsustva, procenat zaposlenih koji su obuhvaćeni sindikatom itd.

U delu koji se odnosi na upravljanje, metrike su vezane za strukturu upravljačkih organa, zastupljenost žena na rukovodećim položajima, broj i strukturu radnih mesta sa visokim rizikom za korupciju, broj sprovedenih obuka za ta mesta, broj dana plaćanja ka dobavljačima, uključujući MSP, postojanje slučajeva odnosno, iznos kazni u vezi sa kršenjem prava koja se odnose na zaštitu konkurencije i sl.

Koje su najvažnije oblasti u kojima vidite potrebu za edukacijom i podizanjem svesti o ESG temama?

Naš pristup u ESG Knowledge Hubu je da edukacija mora biti prilagođena specifičnostima industrije, tržišta, određenim funkcijama ili nivou menadžmenta i da fokus mora biti na praktičnoj primeni. Trenutno su potrebni različiti nivoi edukacija, počevši od onih koje su više usmerene na podizanje svesti i upoznavanje sa različitim trendovima, kao i na razumevanja ESG faktora uopšte, pa do onih koje se tiču konkretnih procesa ili određenih tema. U tom smislu, stalno unapređujemo naše programe i osluškujemo potrebe naših partnera iz poslovnog sektora.

Kako je transparentno izveštavanje suština svakog ozbiljnog ESG pristupa, jedna od naših glavnih edukacija koju realizujemo i na početnom i na naprednom nivou, tiče se upravo ove teme.

Usled promenjene paradigme, izazovi su pred raznim funkcijama, pa smo tako procenili da je i stručnjacima u korporativnim komunikacijama i marketingu, potrebna edukacija na temu kako komunicirati o održivosti i izbeći zamke da budete optuženi za manipulativni marketing, a takođe i funkcija nabavke se susreće sa izazovima da integriše procene održivosti u zahteve ka dobavljačima.

Ukoliko govorimo tematski, sve teme koje se tiču dekarbonizacije su svakako u vrhu potreba.

Izdvojila bih možda, procenu klimatskih rizika kao još uvek relativno mladu temu za veliki broj kompanija, pa stoga i potrebu da se o tome dodatno saznaje, kao i sve što iz toga proističe a odnosi se na strategije adaptacije na klimatske promene i izbegavanje njihovih posledica. U delu koji se tiče ljudi, veliki prostor je i dalje otvoren za unapređenja koja se odnose na implementaciju principa u vezi sa rodnom ravnopravnošću, raznolikošću i inkluzijom.

Kako Vama izgleda balans između ostvarenja poslovnih i finansijskih ciljeva i ESG prioriteta? Šta biste savetovali novim preduzetnicima ili startapima koji žele da integrišu ESG principe od samog početka svog poslovanja?

ESG je tamo gde su naši najveći uticaji, rizici i prilike. Verovatnoća je veća da ćemo rizike i prilike u nekoj fazi planiranja primetiti i uzeti u obzir, ali je takođe izvesno da će se negativni uticaji kojima se ne bavimo, a koji nastaju kao direktan rezultat našeg poslovanja, u nekom trenutku vratiti kao bumerang. Pitanja su samo u kom trenutku će se to desiti, ko će to rešavati i ko će to na kraju platiti. Da se vratim na gotovo omiljenu krilaticu ekonomista, koja je primenljiva i u ovom slučaju, besplatnog ručka nema. Onaj ko na kraju plaća bi morao da vodi računa o tome – bili to vlasnici, banke, države, potrošači ili građani.

Vreme gotovo da nikada nije bilo povoljnije za razvoj novih ideja i inovativnih biznisa.

Možda je to samo do toga da takve ljude češće srećem, ali izgleda mi da neki novi preduzetnici i preduzetnice poseduju jedan dobar sistem vrednosti – žele da ponude neka bolja rešenja i za ljude i za životnu sredinu, imaju fer odnos sa zaposlenima i partnerima,... i mislim da je to najbitnije za početak. Ono što mogu da urade je da pri razvoju svog biznis modela, odmah uključe u razmatranje faktore životne sredine i društva, odrede ključna pitanja i za njih obezbede neku vrstu praćenja i razmatranja pri donošenju odluka.

O našoj sagovornici

Milica Mišković je istaknuta stručnjakinja u oblasti održivosti, sa bogatim iskustvom u saradnji sa poslovnim sektorom i radu na projektima vezanim za zaštitu životne sredine, rodnu ravnopravnost i održivi razvoj. Njene ključne oblasti ekspertize obuhvataju kreiranje strategije održivosti, standardizovano izveštavanje, kao i podizanje kapaciteta kroz edukaciju i mentorsku podršku. Njen cilj je da poveća razumevanje kompanija o njihovom uticaju na životnu sredinu i društvo i da doprinese rešenjima koja omogućavaju održivu transformaciju poslovnih praksi.

U okviru ESG Knowledge Hub-a vodi aktivnosti posvećene edukaciji i pružanju konsultantske podrške, dok kao predavač na kratkom programu studija na Univerzitetu u Kragujevcu prenosi znanje i iskustvo budućim liderima. Milica je alumnista Integrated ESG programa Međunarodne finansijske korporacije (IFC) i članica međunarodnih udruženja profesionalaca u oblasti održivosti, sa značajnim međunarodnim iskustvom u integraciji ESG faktora u poslovne strategije i javne politike.

GECIĆ | LAW

NIKOLE SPASIĆA 2, BEOGRAD
WWW.GECICLAW.COM